

FØDSELSDAGS- SELSKAPET

DET NORSKE I
ABC-TEATRET



Einar Wenes og Sidsel Ryen



Den britiske dramatiker, skodespelaren og instruktøren Harold Pinter er, alt i berre 38 års alder, ein mykje kjend og akta forfattar. Gjennombrøtet, både heime i England og internasjonalt, kom i 1960, tre år etter at han skreiv første skodespelet sitt. Han fekk då etter kvart framført «The Dumb Waiter» på scenen, «The Birthday Party» i fjernsyn, «A Night Out» både i radio og fjernsyn med knapt ein månad mellom kvar framføring, «The Caretaker» på scenen og «Night School» i fjernsyn, alt i tida januar—juli. «The Caretaker» (Vaktmeisteren) vart valt til «det beste skodespelet av året i London». I oktober 1960 vart det sett opp på Broadway i New York, og stykket i kveld, «Fødselsdagsselskapet» (The Birthday Party) vart sett opp i San Francisco, der det gjekk samanhangande i tre år på «Actors Workshop».

I dag held Harold Pinter ein sentral posisjon i internasjonalt teater. Dei store scenane verda over tevlar om førsteretten til å spele dei nyaste dramatiske arbeida hans. Mest utan unntak blir skodespela hans debatterte der dei blir framførte. Teater-ekspertane reknar han som den desiderte einaren i britisk etterkrigs-dramatikk. I seriøse teaterpublikasjonar blir han tidt og ofte nemnd og omtala. Alle skribentar som i bokform har freista kartleggja utviklinga dei siste ti år innom internasjonalt teater, gjev stort rom til gjennomgåingar og vurderingar av Harold Pinters dramatikk. Han blir nemnd i same andedrag som den irsk-franske Samuel Beckett og den ungarsk-franske Eugene Ionesco, vegbrøytarar i vesterlandsk teater i 50-åra.

Harold Pinter har sine forfedrar i Portugal, men er son til ein jødisk skreddar frå London aust. Då han var tenåring, skreiv han dikt som vart prenta i mindre kjende tidsskrifter. Han fekk si utdanning i The Royal Academy of Dramatic Art og The Central School of Speech and Drama. Med den bakgrunnen satsa han på ein karriere som skodespelar under namnet David Baron, reiste over heile Irland med ein Shakespeare-turne og hadde engasjement på mange provinsscenar.

Etter at han hadde byrja på ein roman, «Dvergane» (materialet omarbeidd til høyrespel 1960), tok han til å skrive for scenen i 1957, sidan og for radio, fjernsyn og film. Han har elles arbeidd som instruktør, m. a. regisserte han sitt eige første heilkveld-skodespel «Fødselsdagsselskapet».

— But what would you say your plays were about, Mr. Pinter?»
«The weasel under the cocktail cabinet.»

Pinter sjølv meiner altså at stykka hans handlar om eit lite, ekkelt rovdyr som ligg og lurar under statusbarskapet innan dei fire veggene der vi kjenner oss trygge. Og det er nok ein god nøkkel til det Pinterske universet.

Kritikaren Martin Esslin har óg gjeve nøklar til stykket i boka «The Theatre of the Absurd». Vi trykker her eit utsnitt av artikkelen hans:

«Fødselsdagsselskapet» har vorte tolka som ein allegori om konformitetspress, der pianisten Stanley er kunstnaren som blir tvinga inn i respektabilitet og stripete bukser av emissærane frå den borgarlege verda. Men stykket kan like gjerne oppfattast som ein allegori om døden — mennesket riven vekk frå den heimen det har bygd seg, vekk frå kjærleiksvarmen som er konkretisert i Meg, med si blanding av morskjensle og sensualitet. Stanley blir riven ut av tryggleiken av to mørke englar som kjem frå inkje og stiller han spørsmålet om kva som kom først — kyllingen eller egget.

Men alle slike tolkingar ville misse sjølve poenget: eit stykke som «Fødselsdagsselskapet» utforskar berre ein situasjon som i seg sjølv er eit gyldig poetisk bilete vi strakst oppfattar som relevant og sant. Det fortel om den einskildes patetiske leiting etter tryggleik, om løynd redsle og uro, om terroren i verda, ofte gøymd bak det falskt joviale og den bigotte brutaliteten. Det fortel om tragedien som veks ut av manglande forståing mellom folk på ulike medvitsplan.

Megs varme og kjærleik kan aldri nå Stanley, som foraktar henne fordi ho er dum og sjasket. På si side er Petey, mannen til Meg, så bunden at han mest gev inntrykk av å vere imbesil, heilt ute av stand til å uttrykke den varmen han har i seg.

Ei allegorisk tolking av «Fødselsdagsselskapet» måtte ha som føresetnad at stykket var skriva for å gje uttrykk for ein idé. Pinter sjølv nektar på det sterkaste at han arbeider på denne måten: «Eg trur ikke det er mogleg, og for min eigen del er eg heilt viss på at det skulle vere uråd å skriva eit stykke ut frå ein abstrakt idé Starten på eit skodespel er for meg biletet av nokre personar i ein viss situasjon. Desse per-

sonane er heilt verkelege for meg, — dersom dei ikkje var det, kunne eg ikkje skrive stykket.» For Pinter finst det ikkje motsetnad mellom ønsket om realisme og det grunnleggjande absurde i dei situasjonane som inspirerer han. Han ser det absurde livet som morosamt — opp til eit visst punkt. «Alt er moro, det alvorlege, det tragiske — alt er moro.»

Alt er moro heilt til det fælslege i den menneskelege situasjonen stig opp til overflata: «Poenget ved tragedien er at det **ikkje er moro lenger**. Det er moro — og så er det ikke moro lenger.»

Livet er morosamt fordi det er vilkårleg, grunna på illusjonar og sjølvsvik, som t.d. Stanleys draum om at han skal ut på verdsturné som pianist. Draumen er bygd på einskildmenneskets groteske overvurdering av seg sjølv og evne til å «late som». Men i kvardagsverda er alt usikkert og relativt. Det finst ikkje noko fast punkt — vi er inneringa av det ukjende. Og «det faktum at det grensar til det ukjende, fører oss eit steg vidare i det som synest å forekomme i stykka mine. Det er noko skremmande ved det ukjende, og eg trur at det skremmande og det absurde høyrer saman.»

Til det ukjende vi er omgjevne av, høyrer og motiveringa og bakgrunnen til personane. På leiting etter ein høgare grad av realisme i teatret forkastar Pinter dei «velforma» stykka nett fordi dei gjev for mykje informasjon om bakgrunn og motiv.

I dagleglivet har vi heile tida å gjere med folk utan å kjenne det ringaste til kva dei kjem frå eller dei psykologiske motiva deira. Vi blir interesserte dersom vi ser folk midt oppe i ein dramatisk situasjon som t.d. ein gatekrangel, sjølv om vi ikkje har den minste peiling på kva det gjeld om. Men når Pinter forkastar for tydeleg definerte sceneskapnader, er det ved sidan av kravet om realisme óg tale om eit anna problem: er det mogleg å kjenne motiva for handlingane våre?

«Det finst ingen klar distinksjon mellom det sanne og det falske, mellom reelt og irreelt. Ting treng ikkje vere sanne eller falske, dei kan vere begge delar.»

(Omsett av Tove Ellefsen).



FØDSELSDAGS- SELSKAPET

(The Birthday Party)

av Harold Pinter

til norsk ved
regi

dekor
kostyme
inspisient

Finn Kvalem
Finn Kvalem –
Ola B. Johannessen
Snorre Tindberg
Randi Skahjem
Krzysztof Seliga



Petey	ASBJØRN TOMS
Meg	ELISABETH BANG
Stanley	ODD FURØY
Lulu	SIDSEL RYEN
Goldberg	EINAR WENES
McCann	SVEIN ERIK BRODAL

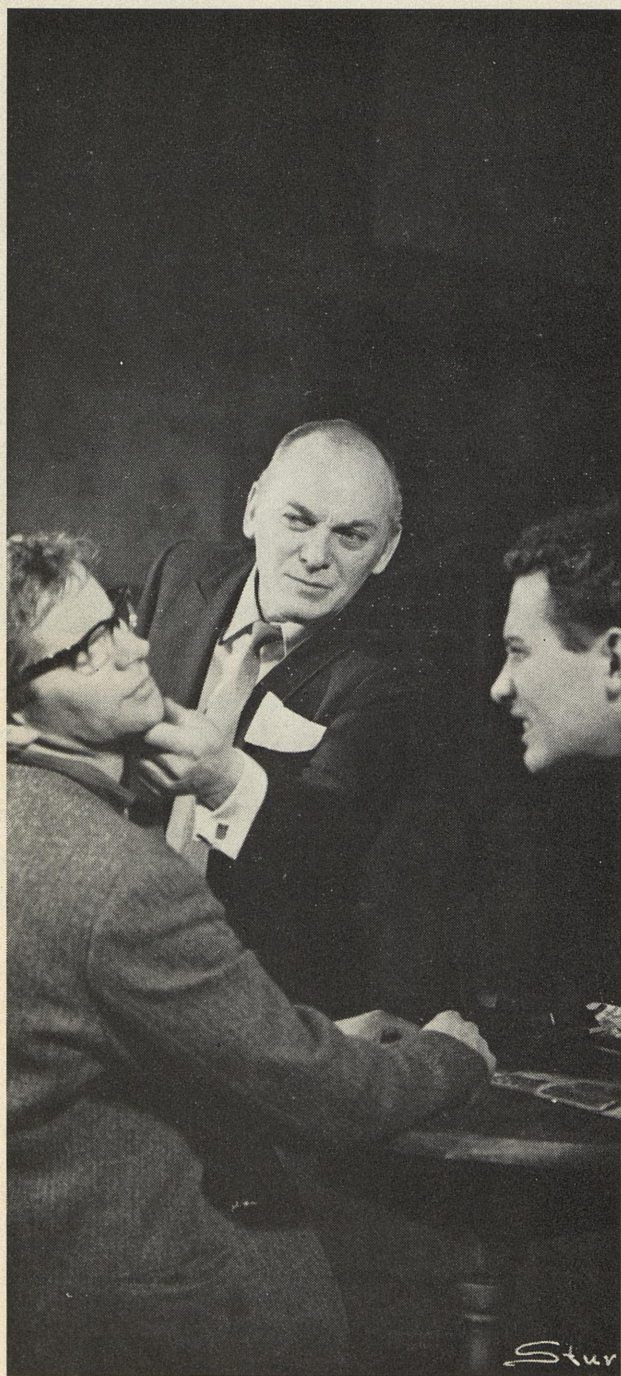
1. akt: ein sommarmorgon
2. akt: om kvelden same dag
3. akt: morgonen etter

pause etter 2. akt

Speltid 2½ time

grafisk formgjeving: Andreas Knispel
programred.: Tove Ellefsen
fotos: Sturlason

Odd Furøy, Einar Wenes, Svein Erik Brodal



Neste premiere på
DET NORSKE I ABC-teatret:

«JAKTSCENER»

av Martin Sperr.

Ein liten landsby har overlevd krigen på eit vis, og litt etter litt vender menneska tilbake til det «normale» livet. Nokre er fødte der, andre har hamna i landsbyen med eller mot sin vilje.

Trass i at stykket er allmenngyldig, er «tendensen» eller «problematikken» så kjenslevar og framstilt på ein så sann og ærleg måte at ein freistnad på å referere innhaldet ville vere vald mot tekst og forfattar.

Men teatret har sett opp ei interessant rolleliste, som vi synest det er riktig å gjere kjend: Tordis Maurstad, Ole-Jørgen Nilsen, Unni Evjen, Grete Nordrå, Alf Malland, Anita Rummelhoff, Kåre Wicklund, Bergliot Engeseth, Kai Remlow, Ingrid Øwre, Atle Merton, Ottar Wicklund, Karin Haugen og Nanna Magelsen.

Stykket er omsett av Yngvil Molaug Haugen og Paal-Helge Haugen, og Snorre Tindberg lagar dekorasjonen.

Rolf Sand
(instruktør)

Haakon Qviller
(regiassistent)

Elisabeth Bang, Odd Furøy, Svein Erik Brodal



Repertoaret på norske teater i oktober/
november:



Amfiscenen:



Dukketeatret:



Rogaland Teater

trøndelag teater



«RASKOLNIKOV»
av Fjodor Dostojevskij.
Regi: Jan Kacer.

«DEN STUNDESLØSE»
av Ludvig Holberg.
Regi: Edith Roger.

«FADEREN»
av August Strindberg.
Regi: Arild Brinchmann.

«NESTE GANG VIL JEG SYNGE»
av James Saunders.
Regi: Finn Kvaalem.

«SOMMEREN»
av Romain Weigarten.
Regi: Jan Bull.

«ELSKLING, DU VET JEG KAN IKKE
HØRE HVA DU SIER»
av Robert Anderson.
Regi: Toralv Maurstad.

«CABARET»
Regi: Vera Zorina.

«DU ER VÅR MANN,
CHARLIE BROWN»
av Charles M. Schulte.
Regi: Kjetil Bang-Hansen.

«KARLSSON PÅ TAKET»
Regi: Alfred Solaas.

«BRAND»
av Henrik Ibsen.
Regi: Knut Thomassen.

«KVINNENE FRA SHANGHAI»
av Tore Zetterholm.
Regi: Sigmund Sæverud.

«SIRKULÆRET»
av Vaclav Havel.
Regi: Otto Homlung.

«VIOLEN FRA MONTMARTRE»
av Emmerich Kalman.
Regi: Arne Thomas Olsen.

«HJEMMET»
av Bengt Bratt og Kent Andersson.
Regi: Bo Hermansson.

«GENGANGERE»
av Henrik Ibsen.
Regi: Kjetil Bang-Hansen.

«TO ESS OG INGEN DAME»
av Neil Simon.
Regi: Jon Lennart Mjøen.

«MÅNE FOR MISFARNE»
av Eugene O'Neill.
Regi: Tordis Maurstad.

«ANDORRA»
av Max Frisch.
Regi: Jack Fjeldstad.

«VÅR OG PORTVIN»
av Bill Naughton.
Regi: Merete Skavlan.

«KANSKJE EN REVY»
med Wesenlund, Heide Steen og
Helle Ottesen.
Regi: Bo Hermansson.

**På
DET NORSKE TEATRET
kan De sjå**

«ROSMERSHOLM»

av Henrik Ibsen.

Regi og omsetjing: Tormod
Skagestad.

Dekor og kostyme: Arne Walentin.

Med: Monna Tandberg, Pål Skjøn-
berg, Bjarne Andersen, Øyvind
Øyen, Einar Wenes og Dagmar
Myhrvold.

«ET DUKKEHJEM»

av Henrik Ibsen.

Regi og omsetjing: Tormod
Skagestad.

Dekor og kostyme: Arne Walentin.

Med: Monna Tandberg, Ole-Jørgen
Nilsen, Pål Skjønberg, Elisabeth
Bang, Einar Wenes og Åsta Voss.

«SPELEMANN PÅ TAKET»

musical etter Sholom Aleichems
roman.

Regi: Tom Abbott.

Dekor: Per Fjeld.

Med Lasse Kolstad som Tevye.

BARNETEATRET

«SIRKUS MIKKELIKSKI»

barnekomedie med rim og regler
og simsalabim

av Alf Prøysen og Asbjørn Toms.

Regi: Asbjørn Toms.

Dekor: Snorre Tindberg.

Med m.a.: Turid Balke, Eva Solbak-
ken, Jan Erik Berntsen, Erik Øks-
nes og Svein Byhring.

DET NORSKE I ABC- teatret:

«HERLEGE TID SOM DAGAST»

av Sandro Key-Åberg.

Regi: Ola B. Johannessen.

Dekor: Per Fjeld.

Med: Elisabeth Bang, Unni Evjen,
Britt Langlie, Ingebjørg Sem, Eva
Solbakken, Jan Erik Berntsen,
Thomas Fasting, Alf Malland, Rolf
Just Nilsen, Rolf Sand, Ottar
Wicklund, Erik Øksnes.

Teatersentret BIKUBEN i ABC-teatret:

«GEORG: SIT DU GODT?»

av Dag Solstad og Einar Økland.

Regi: Svein Erik Brodal.

Dekor: Snorre Tindberg.

Med: Jack Fjeldstad, Gudrun Waa-
deland, Odd Furuøy, Asbjørn
Toms, Svein Byhring, Harald Hasle

